

UCHINCHI RENESANS SARI ILDAM QADAMLAR BILAN
(PIRLS xalqaro baholash dasturining ikkinchi davriyligiga tayyorgarlik).

Tuxtasinova Munira Ibragimovna,
Qo‘qon DPI doktoranti

Qurbonova Nazokatxon Iqboljon qizi,
Qo‘qon DPI talabasi
biloliddin19860419@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ta‘lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga ko‘tarish, milliy ta‘lim tizimini isloh qilish, ta‘lim mazmunini, pedagog kadrlar tayyorlash va ularning malakasini oshirish dasturlarini takomillashtirish dasturlarini yaratishda qo‘l kelishi, sohada faoliyat olib borayotgan pedagog xodimlar uchun uslubiy qo‘llanmalar yaratishda hamda ularning pedagogik va uslubiyot sohasidagi bilimlarini oshirish uchun foydalanishi haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: PIRLS, davriylik, sikl, xalqaro standartlar, IEA, renesans, kontent, til va matn elementlari, dunyoni tushunish, o‘qish savodxonligi.

O‘zbekiston Respublikasi ta‘lim olayotgan umumiy o‘rta ta‘lim muassasalari o‘qituvchilarining oldida ulkan maqsad qo‘yilgan bo‘lib, bu xalqaro baholash dasturlarida umumiy o‘rta ta‘lim maktablari o‘quvchilarning faol ishtirokini ta‘minlash hisoblanadi. Ta‘lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga ko‘tarish, milliy ta‘lim tizimini isloh qilish, ta‘lim mazmunini, pedagog kadrlar tayyorlash va ularning malakasini oshirish dasturlarini takomillashtirish bo‘yicha muammolarni aniqlash, xalqaro standartlar darajasida yuqori iqtisodiy samaraga asoslangan milliy baholash tizimini yaratish, boshlang‘ich sinflarda xalqaro baholash dasturlaridan foydalanishning pedagogik xususiyatlari orqali ta‘lim samaradorligini oshirish omillarini aniqlash, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ta‘lim samaradorligini oshirishda xalqaro baholash dasturlaridan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqish, bugungi kundagi boshlang‘ich ta‘lim xodimlari va o‘qituvchilari oldidagi dolzarb vazifalardan biri bo‘lib hisoblanadi.

Faqat ushbu tadqiqotlarga tayyorgarlik jarayoni ayna davriylik yilida emas, balki muntazam ravishda tashkil etilishi maqsadga muvofiq hisoblanadi. Chunki, matnlarning xarakteri va bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. Har bir baholash davriyligining o'tkazilishi bilan PIRLS tadqiqotlari qamrov doirasining yangilanib borilishi tadqiqotda qatnashuvchi mamlakatlarga o'zlarining yangi g'oyalari va ularning o'quv dasturlari, standartlari, qamrov doiralari va yo'riqnomalari haqida eng oxirgi ma'lumotlar bilan tanishish imkonini beradi. Bu esa qamrov doiralari ta'limiy jihatdan mos bo'lishiga sharoit yaratib, har bir o'tkaziladigan baholash jarayonlarining bir-biriga bog'liqligini oshiradi va qamrov doiralari, topshiriqlar hamda tartiblarni yanada takomillashishiga xizmat qiladi. Ta'lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga ko'tarish, milliy ta'lim tizimini isloh qilish, ta'lim mazmunini, pedagog kadrlar tayyorlash va ularning malakasini oshirish dasturlarini takomillashtirish dasturlarini yaratishda qo'l kelishi mumkin. Tadqiqot materiallaridan umumta'lim maktablari boshlang'ich sinflari uchun pedagog kadrlar tayyorlovchi yo'nalishlar uchun, shuningdek, sohada faoliyat olib borayotgan pedagog xodimlar uchun uslubiy qo'llanmalar yaratishda hamda ularning pedagogik va uslubiyot sohasidagi bilimlarini oshirish uchun foydalanishi mumkin.

Turli o'qish tarzi o'quvchilardan matn mazmunini turli xil usulda shakllantirishni taqozo etadi. PIRLS tadqiqoti odatda boshlang'ich sinf o'quvchilari tomonidan qo'llaniladigan to'rt tushunish jarayonini baholaydi. Bu to'rtala tushunish jarayonlariga diqqatni jamlash va aniq ko'rsatilgan ma'lumotni topish; to'g'ridan to'g'ri xulosalar chiqarish; kontent, til va matn elementlarini tekshirish va baholash; g'oyalar va ma'lumotni talqin qilish va uyg'unlashtirish kiradi. Mazkur jarayonlar chegarasidan o'qib, o'quvchilarga o'qib tushunish ko'nikmasini tekshirish va o'z qarashlarini o'zgartirish imkonini beradigan tushunish jarayonlari va strategiyalarini o'zlashtiradi. Bundan tashqari, o'quvchilarni o'qib tushunishlari uchun kerak bo'ladigan bilim va birlamchi tajribalari ularga tilni, matnlarni, dunyoni tushunishlariga yordam berib, ular bu bilim va ko'nikmalaridan foydalanib, biror material (yoki ma'lumot) haqidagi tushunchalarini tahlil qiladi. PIRLS xalqaro baholash dasturi har besh yilda bir marotaba tashkil etiladi. 2021 yildagi ishtirok O'zbek o'quvchilari uchun dastlabki qadam hisoblangan bo'lsa, keyingi besh yillikda o'quvchilarni ushbu tadqiqot dasturiga bosqichma bosqich tayyorlash, ya'ni 2-sinfdan boshlab 4-sinfgacha tayyorlash maqsadga muvofiq hisoblanadi. Ushbu jarayonda nafaqat maktabda dars va to'garak mashg'ulotlari jarayonida, balki oilada ham kitobxonlik madaniyatini oshirish lozimdir. Buning uchun shahar va tuman Xalq ta'limi bo'limlari tasarrufida "Ota-onalar kitobxonlik madaniyati" markazlari tashkil etilishi, ota-onalar bilan hamkorlikda trening mashg'ulotlari tashkil etilishi maqsadga muvofiq hisoblanadi. Uzviy va izchil ravishda keyingi besh yillikda, ya'ni

2022-2026 yillar oralig'ida boshang'ich sinf o'quvchilari va ularning ota-onalari bilan olib borilgan hamkorlik ijobiy natija berishi shubhasizdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ina V.S. Mullis va Michael O.Martin. PIRLS 2021 tadqiqoti qamrov doirasi. Qo'llanma. TSBXTAOMM matbaa bo'limi. Toshkent – 2021 yil.
2. Erkaboyeva, N. Sh, and Akbarov Sardorjan Sadiqjan Ugli. "Inclusive education and inclusive society." Asian Journal of Multidimensional Research 11.11 (2022): 10-14.
3. Tuhtasinova, M. I. "THE IMPORTANCE OF INTERNATIONAL ASSESSMENT PROGRAMS IN ENHANCEMENT, ASSESSMENT AND DEVELOPMENT OF READING LITERACY OF PRIMARY STUDENTS." (2022): 213-214.
4. Tuxtasinova, Munira Ibragimovna, and Nozima Erkinovna Abdullayeva. "INCREASING AND IMPROVING READING LITERACY.(PIRLS)." INTERNATIONAL CONFERENCES. Vol. 1. No. 1. 2023.
5. Тухтасинова, Мунира Ибрагимовна, and Дилноза Муродовна Содирова. "ХАЛҚАРО БАҲОЛАШ ДАСТУРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ МЕХАНИЗМЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ (PIRLS ХАЛҚАРО БАҲОЛАШ ДАСТУРИ АСОСИДА)." INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE. Vol. 1. No. 9. 2022.
6. Sh.Ziyayev, DEVELOPMENT OF FUTURE IT TEACHERS' SKILLS BASED ON INTERNET TECHNOLOGIES//GALAXY INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL (GIIRJ) Vol. 10, Issue 12, Dec.(2022).-С.314-317.
7. Aminovna, Feruza Turakulova. "Bolajak mutaxassislarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda "ustoz-shogird" ananasidan foydalanish tizimini takomillashtirish texnologiyasi." *ИЖТИМОЙЙ ФАНЛАРДА ИННОВАЦИЯ ОНЛАЙН ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ* (2022): 191-194.